

Tvorba a publikace judikatury

Lukáš Králík*

Abstrakt: Funkce judikatury v dnešním právním státě je nezbytně spjata s problematikou její praktické aplikace. Pro řádnou aplikaci je třeba mít především vymezeny a objasněny otázky samotného pojmu judikatury stejně jako její dostupnosti, legitimacy její tvorby či zpracování soudních rozhodnutí. Zveřejňování či publikace judikatury probíhá skrze oficiální či neoficiální zdroje, a to ve formě papírové nebo elektronické. Je nutno v praxi odlišit proces pouhého zveřejňování textů rozhodnutí oproti speciálnímu procesu editace výběrových textů v rámci systému publikace. Jestliže probíhá i v dnešní době výběrová publikace a převládá tendence aplikovat při argumentaci upravená rozhodnutí, je pak nutno zdůrazňovat specifika procesů takového výběru. Při argumentaci publikovanou judikaturou je třeba zásadně rozlišovat mezi právními závěry uměle vytvořenými pro účel publikace a původním textem rozhodnutí. Fenomén uměle vytvářených abstraktů z rozhodnutí (tzv. právních vět) je velmi praktickou pomůckou, ale je třeba opakovaně zdůrazňovat značnou subjektivitu při jejich tvorbě, obdobně jako u oficiálních sbírek v rámci tzv. připomínkových řízení. Automatické uveřejňování textů soudních rozhodnutí formou dostupnou široké veřejnosti (tedy elektronickou) by mělo být nezbytnou praxí dnešní doby. Přispělo by ke zvýšení důvěry v rozhodovací činnost justice a právní stát obecně. Jestliže na úrovni vrcholných soudů bylo již tohoto stavu před delší dobou dosaženo, mělo by být dalším logickým krokem zpřístupňování i rozhodnutí nižších soudů.

Klíčová slova: judikatura, publikace judikatury, tvorba práva, soudní rozhodnutí, aplikace práva

Úvod

Otázka funkce judikatury v dnešním právním státě je nezbytně spjata s problematikou její praktické aplikace. Pro řádnou aplikaci je třeba mít především vymezeny a objasněny otázky samotného pojmu judikatury, stejně jako její dostupnosti, legitimacy její tvorby a dalších otázek týkajících se publikace soudních rozhodnutí.

Ohledně otázky aplikace judikatury je třeba primárně zdůraznit, že v českém právním systému má soud rozhodovat podle práva. Tento princip je vyjádřen na ústavní úrovni, kdy je soudce vázán pouze zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního pořádku.¹ V textech odůvodnění soudních rozhodnutí přesto nacházíme kromě odkazů na zákonná ustanovení i citace jiných soudních rozhodnutí či odborné i krásné literatury.

Na druhou stranu je třeba uvést i důvody pro aplikaci starších soudních rozhodnutí v praxi, jimiž je například uplatňování ústavní zásady spravedlivého procesu včetně předvídatelnosti soudního rozhodování a právní jistoty. Obdobně platí i v našem prostředí zásada legitimního očekávání.

Důležitou tezí stojící na počátku tohoto pojednání je rozlišení samotného textu soudního rozhodnutí od upravených forem těchto textů zpracovávaných pro účely speciální publikace. V této souvislosti je nutné vyjasnit pojem judikátu a judikatury, s kterými je na doktrinné úrovni tradičně operováno.

Dále je třeba odlišit proces pouhého zveřejňování soudních (úředních) rozhodnutí od zvláštního postupu při publikaci upravených textů. Samotné uveřejňování může být prováděno pouhým doručením, vyvěšením nebo zpřístupněním v listinné formě či hromad-

* JUDr. Lukáš Králík, Ph.D. Autor je právníkem ve státní správě. Tento článek částečně vychází z textu KRÁLÍK, L. *Judikatura a její publikace*. Disertační práce. Praha: PF UK, 2011. E-mail: luckykralik@seznam.cz.

¹ Článek 95 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy ČR.

ným elektronickým vyvěšováním na internetových stránkách, kdy dochází k pouhému „otisknutí“ kompletního textu rozhodnutí v původním stavu. Publikace upravených textů soudních rozhodnutí probíhá skrze listinné či elektronické sbírky rozhodnutí, odborná periodika, internetové stránky a elektronické databáze. V rámci zpracování soudních rozhodnutí je nutné se zaměřit na samotný proces a legitimitu tvorby editovaných judikátů.

Nakonec je důležité upozornit na problematické aspekty argumentace soudními rozhodnutí především s přihlédnutím k jejich dostupnosti, relevanci nebo aktuálnosti, respektive k argumentaci s uměle vytvářenými abstrakty.

Dosavadní stav odborné polemiky k problematice uveřejňování rozhodnutí, samotného pojmu judikatury otázek týkajících se aplikace a argumentace publikovanými či nepublikovanými soudními rozhodnutí se jeví nedostatečným. Tento článek má tak ambici shrnout komplexněji konkrétní zkušenosti z různých publikačních pracovišť a popsat procesy tvorby a publikace judikatury v českém právním prostředí. Na základě údajů shromážděných kvantitativním výzkumem konkrétních písemných sbírek a elektronických databází se tak příspěvek snaží dospět k zobecněným závěrům popisujícím aktuální stav a navrhnout případná řešení problematické praxe.

1. Pojem judikátu a judikatury

Pokud rozebíráme témata jako funkce judikatury či tvorba a publikace judikatury, je primárně potřebné zdůraznit, že v současném platném právním řádu nenajdeme legální definici pojmů „judikát“ či „judikatura“. Tento pojem není vůbec užíván v textu právních předpisů na zákonné úrovni.² Například nový občanský zákoník výslovně pracuje s výrazem „ustálená rozhodovací praxe“, což je jistě z terminologického pojetí vhodnější.³

Je nutné rozlišovat pojmy „soudní rozhodnutí“ a „judikát“, kdy rozhodnutí je nutno chápat jako samotný původní text úředního rozhodnutí, tj. výstup soudu z řízení, jak ho soud veřejně vyhlásil v konkrétním případě. Oproti tomu judikát může být chápán jako rozhodnutí zpravidla vyššího soudu, které obsahuje obecný nebo zobecnitelný výklad určité normy nebo principu, nebo dokonce sám vytváří takový princip nebo normu.

Judikátem by neměla být nazývána rozhodnutí, která nepřesahují svým významem skutkové okolnosti konkrétní kauzy a nepřinášejí žádnou přidanou hodnotu, tj. zobecněný právní názor či výklad. Neměla by to být i rozhodnutí, která vykládají pojem konkrétních právních institutů již legálně definovaných, nebo u kterých není sporu o jejich výklad, si rozhodnutí opakující předcházející starší judikáty (rozhodnutí).

Základním předpokladem, aby se (soudní) rozhodnutí stalo judikátem, je jeho publikace. Bez samotné publikace by se judikát neměl ani nazývat judikátem, ale pouze závažným a významným soudním rozhodnutím. Hlavním kritériem je totiž jeho všeobecná dostupnost. Nelze odkazovat na judikaturu, pokud nemáme takové texty ani k dispozici a není možno pak ověřit právní závěry, které z nich mají údajně vyplývat.

Judikátem mohou být hypoteticky i prvoinstanční rozhodnutí, která podávají výklad v případech, kdy daný soud má působnost a schopnost podat i zobecněný výklad. Nemělo by být rozhodující, na jakém stupni byl názor vysloven, ale jakou má přesvědčovací

² Pouze ve vnitřním a kancelářském řádu vydaném ministerstvem spravedlnosti se hovoří o dokumentaci judikatury a evidenci judikatury. Pokud se pojem „soudní judikatura“ užívá v souvislosti s rozhodovací praxí soudů, je zřejmé, že je určitým pleonasmem. Výraz *iudicare* znamená v latině „soudit“ a *iudicium* je pak „rozsudek“.

³ § 10 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

výkladovou sílu. Judikaturou bychom pak měli rozumět širší skupinu rozhodnutí, která na sebe navazují a opakovaně podává obdobný právní výklad.

Poslední vlastností judikátu může být například jeho určitá „známost“ či „citovanost“. Pokud má judikát plnit vyšší funkci, je třeba, aby byl v povědomí. Měl by být citován v jiných rozhodnutích či právních textech, a to pokud možno dlouhodoběji a opakovaně.

2. Uveřejňování soudních rozhodnutí

V dnešní době je argumentace právními závěry z odůvodnění soudních rozhodnutí samozřejmou praxí. Pokud má mít taková činnost přesvědčovací váhu a legitimitu, je nutné, aby texty těchto soudních rozhodnutí byly dostupné.

Proces zveřejňování textů soudních rozhodnutí na obecné úrovni by měl být samozřejmou součástí dnešní právní kultury, i když nemusíme najít v našem dnešním právním řádu jednoznačný zákonný příkaz uveřejňovat všechna vydaná soudní rozhodnutí.

Historicky se ve starověkých společnostech důvody pro vydání rozsudků příliš neprezentovaly, když roli soudců plnili kněží jako duchovní autority, jejichž rozhodnutí nebylo nutné příliš zdůvodňovat či uveřejňovat.⁴

Ve starším římském procesu byl pak stanoven požadavek na soudy, kdy rozsudek musel být vyhlášen ústně před stranami. V pozdější době poklasického římského procesu se kromě „slavnostního prohlášení“ rozsudku musel jeho text navíc písemně vyhotovit.⁵ V tomto požadavku můžeme spatřovat prvotní základy požadavku zveřejnění, respektive publikace soudních rozhodnutí, který přetrvává dodnes.

Nejzákladnějšími důvody pro veřejný přístup k textům soudních rozhodnutí jsou především zvýšení předvídatelnosti soudního rozhodování a právní jistoty. I v rámci práva na spravedlivý proces, a to již jen z hlediska zásady rovnosti zbraní.⁶ Stává se často, že soud argumentuje ve svém odůvodnění nepublikovanými rozhodnutími, která strana nemá šanci získat, což může odporovat principu předvídatelnosti či zákazu překvapivých rozhodnutí.⁷ Stát může používat svůj soudní aparát a vnitřní informační systém, v němž jsou shromážděna rozhodnutí, která mají k dispozici jen soudci.⁸

Jako další důvody pro veřejný přístup k textům můžeme zdůraznit především zvýšení jednotnosti a kvality soudního rozhodování nebo zvýšení důvěryhodnosti a transparentnosti soudnictví v rámci veřejné kontroly výkonu státní moci. Dále je možno pozitivně vyzdvihnout jako klad zveřejňování například zúžení možnosti zásahů do soudcovské nezávislosti.⁹

Na ústavní úrovni je dalším právním základem pro zveřejňování soudních rozhodnutí povinnost orgánů veřejné správy poskytovat informace o své činnosti.¹⁰ Na zákonné úrovni provádí toto ústavní právo zákon o svobodném přístupu k informacím.

⁴ DAWSON, J. P. *Oracles of Law*. Ann Arbor: University of Michigan Law School, 1968, s. XII–XII.

⁵ VÁŽNÝ, J. *Římský proces civilní*. Praha: Melantrich, 1935, s. 70, 110. Pouze na okraj je pro zajímavost možno zmínit, že tento autor byl synovcem Františka Vážného, kterému je věnováno toto monotématické číslo časopisu.

⁶ Čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, publ. pod č. 209/1992 Sb., respektive čl. 36 ústavního zákona č. 23/1991 Sb., o Listině základních práv a svobod.

⁷ Nález sp. zn. III. ÚS 210/2000 ze dne 9. 11. 2000 (N 166/20 SbNU 181).

⁸ Právo nahlížet do spisu a získat kopii rozhodnutí není dostatečným naplněním publicity soudních rozhodnutí. Taková praxe je nedostatečná, i když je přiznávána každému státu diskrece, jakým způsobem zpřístupňuje soudní rozhodnutí, viz rozhodnutí ESLP *Szeucs v. Rakousko* ze dne 24. listopadu 1994, stížnost č. 20602/92.

⁹ SMEJKALOVÁ, T. Publikace judikatury a její adresáti. *Revue pro právo a technologie*. 2012, č. 6, s. 25.

¹⁰ Článek 17 odst. 5 ústavního zákona č. 23/1991 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod.

Je třeba vykládat toto právo ve spojení s dalším ústavním požadavkem na ústní a veřejné jednání před soudem a veřejné vyhlášení rozsudku.¹¹ Veřejným vyhlášením může být míněno v zužujícím slova smyslu pouze přečtení rozhodnutí v soudní síni, jež je spojeno s historickou tradicí vyhlášením rozhodnutí na veřejných prostranstvích.¹² V širším významu by měl ale být pojem „vyhlášení“ vykládán spíše jako „zpřístupnění“ ve formě papírových kopií na určených místech nebo v elektronické formě na internetových stránkách.

Ústavní právo na zpřístupňování informací a veřejné vyhlášení může být omezeno v konfliktu s jiným ústavním právem, a to právem na ochranu před zveřejňováním osobních údajů.¹³ Takovému konfliktu je možno se vyhnout jednoduchým způsobem, a to anonymizací v rámci ochrany osobních údajů.¹⁴

Pokud uděláme krátké srovnání například s americkým právním prostředím, můžeme zmínit například tamní obecné pravidlo, kdy rozhodnutí soudů musí být veřejně přístupná k publikaci.¹⁵ Je na uvážení soudu, jestli dané rozhodnutí a jeho písemné odůvodnění má být zveřejněno či publikováno a v jakém rozsahu. Soudy by ale neměly, bez rozumných důvodů, znemožňovat přístup komukoliv k těmto textům.¹⁶ Není možno ale na tamní ústavní úrovni vysledovat explicitní právo mít soudní rozhodnutí publikována.

Obecně je v americké právní kultuře tradicí publikovat taková rozhodnutí, jež přinášejí „nové právo“, tzv. *leading cases*. Nejsou naopak publikována rozhodnutí a stanoviska nepřinášející nové výklady – tzv. *rutinní*.¹⁷ Všechny písemné rozsudky nejvyššího federálního soudu, stejně jako odvolacích federálních soudů a specializovaných federálních soudů, včetně některých dalších vybraných soudů, bývají publikovány, a to v oficiálních či neoficiálních sbírkách.¹⁸

Když se vrátíme k české situaci, můžeme konstatovat, že na ústavní či zákonné úrovni není možno nalézt výslovný příkaz uveřejňovat všechna přijatá soudní rozhodnutí. Ani v oblasti veřejné správy neexistuje jednotná povinnost zveřejňovat všechna rozhodnutí vydaná v rámci správních řízení.¹⁹ Pouze v některých specifických případech je tato povinnost ze zákona uložena konkrétním správním orgánům. Ve zvláštních případech vyplývá přímo ze zákona právo,²⁰ či dokonce povinnost zveřejnit soudní rozhodnutí.²¹

I bez výslovné zákonné povinnosti zveřejňovat automaticky všechna rozhodnutí (a nejen vybraná publikovaná rozhodnutí pro úřední sbírky) přistoupily české vrcholné soudy k paušálnímu elektronickému zpřístupňování na svých oficiálních internetových stránkách. Dokonce i na úrovni nižších soudů se postupně odhodlala státní správa soudů

¹¹ Podle čl. 96 odst. 2 Ústavy. Právo na spravedlivý proces zahrnuje veřejného vyhlášení rozhodnutí, viz rozsudek ESLP *Axen v. Německo* ze dne 8. prosince 1983, stížnost č. 273/78.

¹² Viz povinnost veřejného vyhlášení v rámci soudních řízení např. ve smyslu § 156 odst. občanského soudního řádu, § 49 odst. 10 soudního řádu správního nebo § 236 trestního řádu.

¹³ Viz čl. 10 odst. 3 Listiny.

¹⁴ Ve specifických případech může pak být naopak výslovně vyloučeno zveřejnění rozsudku, viz § 8b odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu.

¹⁵ *Garfield v. Palmieri*, 193 F.Supp. 137 (S.D. N.Y. 1961).

¹⁶ *N. Y. - New York Post Corp. v. Leibowitz*, 2 N.Y.2d 677 nebo 163 N.Y.S.2d 409.

¹⁷ PRICE, M. O. – BITNER, H. *Effective Legal Research, Practical Manual of Law Books and Their Use*. New York: Prentice Hall, 1953, s. 94.

¹⁸ Více k tomuto tématu viz KRÁLÍK, L. *Publikace judikatury v USA. Právník*. 2018, roč. 157, č. 2, s. 131–142.

¹⁹ Např. zákon o ochraně hospodářské soutěže nebo zákon o zadávání veřejných zakázek.

²⁰ Např. podle § 22 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci.

²¹ Viz např. § 17 odst. 3 zákona č. 693/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, který měl již předchůdce v prvorepublikovém zákoně č. 111/1927 Sb., o ochraně proti nekalé soutěži, viz § 18, respektive § 40 zákona.

k pozvolnému, i když zatím pouze výběrovému zpřístupňování rozhodnutí i těchto nižších soudních instancí.²²

3. Publikace listinná versus elektronická

V užším slova smyslu je nutno proces zveřejňování kompletních textů rozhodnutí (správních i soudních) odlišit od publikace upravených textů rozhodnutí.

Publikace upravených soudních rozhodnutí probíhala tradičně různými způsoby v papírové podobě. V našem českém prostředí se tak v nejstarší době dělo především prostřednictvím zápisů soudních úředníků či jiných, ve sbírkách nálezů, právních či citačních knihách, ale i v rámci zemských desek či v kodifikovaných textech zemských zřízení. V moderním období se pak stalo hlavní formou publikace vydávání rozličných výběrových sborníků a periodických sbírek. V dnešní době totální elektronizace společnosti jsou ale papírové nosiče pomalu vytlačovány druhou formou, a to elektronickou či internetovou publikací.

Záznamy soudních případů zapsané do různých písemných pramenů můžeme dohledat v našem právním prostředí nejméně od poloviny 13. století.²³ Periodické sbírky judikatury se vyskytují nejen v naší kultuře ve formě oficiálních úředních sbírek nebo neoficiálních soukromých sbírek a jejich počátky v dnešní formě je možno doložit po polovině 19. století.²⁴

Na rozdíl od legislativního procesu v oblasti tvorby obecných právních předpisů nemá publikace upravených soudních rozhodnutí svá jednotná pravidla, která by formulovala jasné požadavky a postupy při její tvorbě. Vzhledem k tomu, že s vydáváním oficiálních sbírek výslovně počítají dnes i zákonné normy, je absence určitých uniformních pravidel vcelku překvapivým a nemilým jevem.

Vydávání vybraných soudních rozhodnutí je v dnešním českém právním řádu dokonce výslovnou zákonnou povinností, alespoň v případě vrcholných soudů, kdy Nejvyšší soud,²⁵ Nejvyšší správní soud²⁶ i Ústavní soud²⁷ musí vydávat své sbírky. Jejich publikace je jedním ze zákonných nástrojů povinného sjednocování rozhodovací praxe.

Tvorba oficiálních sbírek judikatury není pouhým zveřejňováním či zpřístupňováním textů soudních rozhodnutí. Publikací sbírek soudy plní jistou edukativní činnost, tj. vybírají a upravují na základě svého svobodného uvážení z celé masy rozhodnutí několik případů.

V případě úředních sbírek judikatury probíhá výběr, tvorba či editace až po samotnou publikaci v režii speciálních vnitřních procedur vrcholných soudů. V rámci těchto vnitřních procesů má zásadní slovo systém kolektivního výběru (tzv. *připomínkové řízení*),

²² Podrobněji k problému zveřejňování viz KRÁLÍK, L. *Hromadné zveřejňování rozhodnutí užších soudů* (připraveno do tisku).

²³ Více k historii publikace soudních rozhodnutí v české kultuře viz KRÁLÍK, L. *Publikace soudních rozhodnutí v českém právním prostředí do roku 1918. Právněhistorické studie*. 2013, č. 43, s. 248–278 nebo KRÁLÍK, L. *Počátky a vývoj publikace soudních rozhodnutí. Právní rádce*. 2016, č. 7–8, s. 64–68.

²⁴ Jednou z prvních a nejzásadnějších periodických sbírek rozhodnutí v novodobém samostatném českém státě, která vytvořila základní standardy formy publikace judikatury v naší české právní kultuře, byla tzv. *Vážného sbírka* založená v době první republiky. Uspořádal ji František Vážný, kterému je věnováno toto monotematické číslo časopisu *Právník*. Více k této sbírce viz KRÁLÍK, L. *Publikace soudních rozhodnutí po vzniku československého státu. Právněhistorické studie*. 2017, č. 46/2, s. 35–55.

²⁵ Viz § 14 ve spojení s § 24 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

²⁶ Viz § 12 ve spojení s § 22 s. ř. s.

²⁷ Viz § 59 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu.

kdy evidenční senáty či redakční rady, speciální oddělení analytická až po kolektivní orgány plén nebo kolegií vybírají a upravují texty soudních rozhodnutí do výsledných tvarů upravených judikátů.²⁸

Takový proces vnitřního výběru v rámci soudu může nabýt velmi subjektivních rozměrů a celý výsledný tvar judikátu, či jeho případné nezveřejnění, nemusí vystihovat jeho kvality a význam. Soudci samotní nemusí mít často vliv na to, jak se bude upravovat text rozhodnutí či právní věta. Sbírky či časopisy vydávané soukromými nakladateli jsou specifickým případem a v podstatě nemají stanovená žádná závazná pravidla, kdo a jak může vybírat a upravovat takové texty.

Fenomén oficiálních sbírek rozhodnutí a jejich případné relevantnosti či legitimacy je diskutován v poslední době stále častěji. Proces výběru a úpravy jednotlivých rozhodnutí pro účel publikace ve sbírce může být nazírán jako přežitý a netransparentní. Jejich zákonný účel jako jedinečných výběrových zdrojů sloužících ke sjednocování rozhodovací praxe či edukace právního stavu je dnes erodován. Sbírky nejsou již jediným veřejně dostupným a rozšířeným zdrojem textů soudních rozhodnutí, jako tomu bylo v dřívější době před nástupem online platform.

Na druhou stranu můžeme stále najít důvody i pro zachování výběrových oficiálních sbírek v dnešní internetové době. I když se může jejich funkce v dnešní době online přístupu do databází vrcholných soudů zdát poněkud překonanou, právě z důvodů inflace zveřejňovaných soudních rozhodnutí v elektronické formě mohou mít sbírky nezastupitelnou roli výběrového prvku.

Jelikož jsou sbírky vytvářeny v rámci speciálních procedur soudů na nejvyšším stupni soustavy a mají svoji roli potvrzenou přímo ze zákona, dává to vybraným judikátům punc větší legitimacy či autority oproti běžně publikovaným rozhodnutím v soukromých časopisech nebo na internetu. Jejich výběr prochází mohutnou diskuzí a připomínkami zevnitř i zvenčí soudu a měl by se v něm zrcadlit kompromis nejpovolanejších osob.²⁹ Kolektivně schválený a „seshora posvěcený“ výběr „správných“ judikátů by měl být zárukou řádného výběru.

Pokud mají výběrové oficiální sbírky soudních rozhodnutí plnit i v dnešní internetové době svůj zákonný účel, měly by se stát více výběrovými, s ještě vyššími standardy na zařazení pro publikaci, než je tomu v současné praxi. Není nutné za každou cenu vydávat každý měsíc periodická čísla sbírky a naplňovat je určitým počtem judikátů. Sbíрка nemá ze zákona ani z vnitřních předpisů stanovenou periodicitu vydávání či počet částek nebo opublikovaných rozhodnutí. Vydávat by se měla pouze ta upravená rozhodnutí, která skutečně naplňují podmínky výjimečnosti (obdobně jako zmíněné „*leading cases*“), a může se tak dít i v nepravidelných časových intervalech.

Rozhodnutí vrcholných soudů lze dohledat v dnešní době i ve formě elektronické. Samotné oficiální sbírky rozhodnutí jsou již publikovány v elektronických verzích,³⁰ v některých případech dokonce již pouze online.³¹ Kromě sbírek jsou dnes v elektronické formě zveřejňována paušálně i ostatní rozhodnutí vrcholných soudů skrze oficiální internetové

²⁸ Více k připomínkovému řízení při tvorbě úředních sbírek rozhodnutí viz KRÁLÍK, L. Připomínkové řízení a sbírky judikatury. *Právní rozhledy*. 2016, č. 23–24, s. 830–835.

²⁹ Obdobně také BOBEK, M. Uveřejňování soudních rozhodnutí. *Právní rozhledy*. 2010, č. 11, s. 396–402 nebo KÜHN, Z. Publikace judikatury. In: KÜHN, Z. – BOBEK, M. – POLČÁK, R. (eds). *Judikatura a právní argumentace: teoretické a praktické aspekty práce s judikaturou*. Praha: Auditorium, 2006, s. 139–141.

³⁰ Viz Sbíрка soudních rozhodnutí a stanovisek [online]. Dostupné z: <<http://sbirka.nsouid.cz/>> [cit. 2017-08-31].

³¹ Sbíрка NSS od počátku roku 2017 [online]. Dostupné z: <<http://sbirka.nssouid.cz/>> [cit. 2017-08-31].

stránky. Ostatními elektronickými zdroji mohou také být databáze soukromých nakladatelů či jakákoliv zpřístupněná rozhodnutí v internetovém prostoru.

K elektronické publikaci soudních rozhodnutí lze ještě zmínit argument, který byl opakovaně v soudním diskursu vysloven k tématu publikace právních předpisů. V dnešní době dynamických „tekutých“ změn právního řádu se nedá vykládat zásada „neznalost práva neomlouvá“ jednostranně v neprospěch adresáta norem. Je povinností státu (veřejné moci), aby řádně publikoval právní předpisy.³² Bez použití elektronických informačních prostředků (systémů) se nelze orientovat v současném právním řádu a aplikovat řádně platné normy.³³

4. Editace a tvorba judikátu

V rámci procesu publikace jsou texty rozhodnutí podrobeny výrazné editaci. Publikace soudních rozhodnutí ale nemá dlouhodobě v naší právní kultuře jednotnou formu. I dnes stále neexistuje jednotná koncepce či pravidla na oficiální úrovni.

V právní praxi nás při argumentaci dřívějšími soudními rozhodnutími primárně nezajímají části rozhodnutí jako poučení nebo i výroky. Zásadní jsou pro naše potřeby texty odůvodnění, kde můžeme nalézt právní závěry či výklady. Odůvodnění jsou specifickými částmi, které byly již historicky něčím výjimečným, a po velmi dlouhou dobu se v ústní nebo písemné formě vůbec nevytvářela.³⁴

Ale i v rámci odůvodnění je (alespoň v české praxi) drtivá část textu nepoužitelná pro nalezení relevantních právních názorů a jejich argumentů. Texty odůvodnění jsou tvořeny z valné části standardizovanými formulami obsahujícími povinné náležitosti požadované zákonem. Většinou až těsně na konci celého textu nalezneme přinejlepším jeden nebo dva odstavce, které vyjadřují zobecnitelný právní závěr. A právě z těchto důvodů byla soudní rozhodnutí tradičně upravována a zkracována do přehlednějších kratších forem.

Již od počátků pokusů zachycovat závěry ze soudních rozhodnutí bylo přirozené znamenávat věc subjektivně a vlastními slovy. V éře prvních moderních publikací v odborných časopisech a sbírkách se velmi dlouho prosazovala mohutná editace a selekce původního textu odůvodnění. V některých sbírkách či časopisech bývaly v extrémních případech publikovány pouze právní věty.³⁵

Odlíšný styl a struktura textů soudních rozhodnutí mohou v praxi zapříčinit menší přehlednost pro adresáta nebo čitatele textu a tím se obecně může zhoršovat i vymahatelnost a aplikace práva v praxi. Na zákonné či podzákonné úrovni či v metodických materiálech soudů ale neexistuje definovaný styl a struktura textu. Zákon pouze obecně nařizuje, že v písemném vyhotovení rozsudku má být obsažen výrok, odůvodnění a poučení.³⁶

³² Nález Ústavního soudu ze dne 3. června 2009, sp. zn. I. ÚS 420/09 (publ. pod č. 131/2009 Sb NU), bod 24.

³³ Zejména nález Ústavního soudu ze dne 15. února 2007, sp. zn. Pl. ÚS 77/06 (publ. pod č. 37/2007 Sb.), odstavec 39. – „Legislativní přílepky a jejich ústavnost“ a dále také nález ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 24/07 (publ. pod č. 26/2008 SbNU), separátní vótum E. Wagnerové.

³⁴ Jejich výskyt můžeme vystopovat až příchodem moderní etapy právnícké kultury na přelomu 18. a 19. století, více viz např. BOBEK, M. O odůvodňování soudních rozhodnutí. *Právníké rozhledy*. 2010, č. 6, s. 204–211.

³⁵ I v moderní době např. sbírka NSS vydávala v některých případech pouze texty samotných právních vět. Koncepce kondenzovaného textu zpracovaného rozhodnutí do určitého abstraktu je přítomna dodnes i v zahraničí např. v podobě italské *massimy*, kdy jsou publikovány jen extrakty z rozhodnutí, podobné právním větám, viz TARUFFO, M. – LA TORRE, M. *Precedent in Italy*. In: MACCORMICK, D. N. – SUMMERS, R. S. (eds). *Interpreting Precedents. A Comparative Study*. Dartmouth: Ashgate, 1997, s. 148.

³⁶ § 157 zákona č. 99/1963 Sb., o. s. ř.

Do obsahu odůvodnění je zákonem požadováno zaznamenat především uvedení popisu problému a skutkového stavu, argumentace stran, posouzení po skutkové a právní stránce. Pokud by alespoň taková struktura odůvodnění byla dodržována a čitelně graficky oddělena s nadpisy jednotlivých částí a očíslovanými odstavci odůvodnění, přispělo by to k vyšší právní kultuře a větší efektivitě právní praxe.³⁷

V rámci evropské a anglosaské právní kultury je jinak zavedena vcelku jednotná struktura rozhodnutí i publikovaných judikátů.³⁸ V některých zemích jsou dokonce určitá jednodušší rutinní rozhodnutí zapisována do formulářových vzorů rozhodnutí, tudíž je jednotná forma rozhodnutí absolutně zaručena.³⁹

Klady procesu editace spočívají v možnosti vybrat z celého textu pouze relevantní část odůvodnění, která se vztahuje k meritu daného případu či k právnímu závěru vyjádřenému v právní větě. V rámci editace textu odůvodnění rozhodnutí jsou vynechány nadbytečné standardní opakované formulace či popisy skutkových okolností či rozebírání procesních podmínek. Čtenář má pak možnost pracovat pouze s vybranou částí textu, což slouží k většímu uživatelskému komfortu. Navíc mu mohou být nabídnuty i přidané informace o související judikatuře či další údaje přidané hodnoty.

Jako záporné stránky editace můžeme naopak uvést například přílišnou míru redukce původního textu. Právní závěry mohou být vytrženy z konkrétního skutkového a právního rámce a mohou vést k nesprávnému užívání.

Publikovaný judikát se liší od původního soudního rozhodnutí, také tím, že k judikátu jsou vytvořeny a přidány další nové odborné informace. Pro práci s konkrétním judikátem je z praktického hlediska důležitá informace o tzv. *prejudikatuře*, tj. předešlých soudních rozhodnutí řešících obdobnou věc nebo uvedení jiných procesně souvisejících rozhodnutí.

Nejvýraznější přidanou hodnotou vytvořenou v procesu editace a publikace jsou ale uměle vytvořené anotace shrnující právní závěry vyjádřené soudem v rámci odůvodnění, které by se měly vztahovat k meritu dané věci. Uměle vytvořené texty nazývané jako tzv. *právní věty* mohou být eventuálně v praxi zpracovány i k jiným než meritorním právním závěrům a především jinými osobami než samotnými soudci.

Právní věty jsou na jednu stranu užitečnými pomůckami při práci s odborně zpracovanými úředními rozhodnutími. Na druhou stranu je třeba zdůrazňovat, že mohou být zpracovávány a publikovány rozličnými subjekty, které nemusí mít žádnou spojitost s rozhodováním daného případu.⁴⁰

Zásadním problémem při současné hyperprodukcí více a více komplikovaných obecných právních předpisů se může stát narůstající tendence tzv. *kazuistického pozitivismu* (*case positivism*). Právní věty jsou namnoze v denní praxi používány jako náhražka za chybějící či nejasné normativní věty právních předpisů.⁴¹

Obdobný problém můžeme vystopovat i u specifického fenoménu našeho právního systému tzv. *sjednocujících* či *výkladových stanovisek* vrcholných soudů. Jejich tvorba

³⁷ Pozitivním příkladem přehledné struktury odůvodnění může být většina rozhodnutí Ústavního soudu, Nejvyššího správního soudu či některá rozhodnutí Krajského soudu v Brně ve správním soudnictví, naopak stále značně nepřehlednými jsou například texty Nejvyššího soudu.

³⁸ Např. v Německu a ve Francii, viz MACCORMICK, N. – SUMMERS, R. S. (eds). *Interpreting Precedents*, s. 21–22, s. 107–109.

³⁹ Např. institut „*formulae*“ ve Finsku, AARNIO, A. Precedent in Finland. In: MACCORMICK, N. – SUMMERS, R. S. (eds). *Interpreting Precedents*, s. 73.

⁴⁰ Více k tématu právních vět viz KRÁLÍK, L. Právní věty. *Právní rozhledy*, 2017, č. 12, s. 437–444.

⁴¹ Problém již zaznamenaný v zahraniční literatuře, viz např. MACCORMICK, Neil – SUMMERS, Robert S. (eds). *Interpreting Precedents*, s. 93, 160, 182.

a užívání především v soudní praxi může také v dnešní době vzbuzovat obavy z určité „*legislativizace*“, kdy jsou tyto výkladové texty pojímány jejich tvůrci či některými uživateli jako náhražka chybějících normativních ustanovení.⁴²

Značně subjektivně pojatý tvar právních vět by v dnešní době mohl být překonán a prakticky by mohl nahrazen objektivnějším shrnutím případu, např. tzv. *anotací*. Stručný text s popisem základních skutkových a právních závěrů, který by neměl ambici tvořit *quasi* normativní větu nahrazující zákonná ustanovení. Inspirací by mohl být např. tzv. *abstrakt*, nabízený elektronickou databází Ústavního soudu nebo institut tzv. *casenotes* užívaný v zahraničí.

Další problematickou oblastí zveřejňování a publikace soudních či úředních rozhodnutí je proces tzv. *anonymizace*. Ochrana osobních údajů nabývá v dnešním právním prostoru čím dál tím větší důležitosti. V rámci anonymizace zveřejňovaných úředních rozhodnutí k ní nesmí být přistupováno bez jasně nastavených pravidel, aby tento proces plnil svůj původní účel a nestával se nadměrně zatěžujícím, jak pro zpracovatele rozhodnutí, tak i pro čtenáře.

Ze srovnávacího pohledu je tedy třeba konstatovat, že editace textů soudních rozhodnutí je přirozenou součástí publikace. Jestliže se dnes přistupuje k elektronickému zpřístupňování textů soudů, pak význam a potřeba editace velmi výrazným způsobem upadá. Z komparativního pohledu na ostatní evropské státy v dnešní době lze konstatovat zřejmý trend ustupující nadměrné editace.⁴³

5. Aplikace nepublikované judikatury

Argumentace soudními rozhodnutími nemůže plnit svůj účel, pokud nebudou citované texty veřejně dohledatelné a dostupné. Zveřejnění či publikace soudního rozhodnutí jsou podstatnou náležitostí případné argumentace judikaturou, respektive staršími soudními rozhodnutími. V praxi se vyskytují nevhodné tendence v podobě neurčitých odkazů na tzv. *ustálenou (konstantní) judikaturu* bez konkrétních citací jednotlivých rozhodnutí nebo odkazy právě na nepublikovanou judikaturu.⁴⁴

Je třeba připomínat, že náš právní systém není primárně založen na precedentním stylu, i když bude v budoucnu dosti zajímavé sledovat výklad § 13 občanského zákoníku, který stanovuje na zákonné úrovni, že „[k]aždý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích“. Pokud bychom měli aplikovat např. anglosaskou doktrínu *stare decisis* v našem prostředí, dostáváme se opět k podmínce zveřejnění textů soudních rozhodnutí.

Citace nepublikované judikatury není novým problémem v právní praxi. I v minulosti probíhala obdobná debata, např. mezi anglickými soudci, ohledně citace nepublikovaných rozhodnutí.⁴⁵

Při krátkém komparativním pohledu například do praxe v americkém právním prostředí můžeme konstatovat, že v místním právním rámci má soud obecně povinnost publikovat svá rozhodnutí.⁴⁶ Dlouhodobě byla také vyznávána zavedená praxe, kdy nemohla

⁴² Více k tomuto problému, viz KRÁLÍK, L. Sjednocující stanoviska a zobecňující materiály soudů. *Soukromé právo*. 2018, č. 4.

⁴³ KÜHN, Z. *Používání judikatury v procesu autoritativní aplikace práva*, s. 142.

⁴⁴ KRÁLÍK, L. Citace judikatury. *Právní rádce*. 2017, č. 1, s. 60–65.

⁴⁵ DANIEL, W. T. S. *The History and Origin of the Law Reports*. London: William Clowes and Sons, 1884, s. 22–24.

⁴⁶ *US-Lowenschuss v. West Publishing*, 542 F.2d 180, (3d Cir. 1976).

být nepublikovaná soudní rozhodnutí používána v právní argumentaci jako precedenty. Soud měl právo nepublikovat určitá rozhodnutí, která byla podle jeho mínění méně zásadní a nepřinášela nic nového pro argumentaci a vývoj právního řádu.⁴⁷ Zaznívaly také argumenty z právní praxe zdůrazňující, že výběr rozhodnutí k publikaci je jen subjektivní volbou konkrétních osob.⁴⁸

I v naší současné české praxi se i na úrovni vrcholných soudů vyskytovaly případy, kdy bylo v odůvodněních argumentováno nepublikovanými rozhodnutími, která se maximálně nacházela ve vnitřních databázích soudů. Soudní rozhodnutí, dokud není publikováno, by nemělo mít autoritativní či argumentační funkci v soudcovském odůvodnění.⁴⁹

6. Relevance publikované judikatury

Při praktické aplikaci publikované judikatury by měly hrát důležitou roli i další faktory. Jestliže v rámci argumentace citujeme publikovaná soudní rozhodnutí, měli bychom v praxi přihlídnout i k jiným zásadním parametrům, a to například k tzv. *relevanci* či *významu judikatury* či tzv. *aktuálnosti judikatury*.

Stanovení objektivních měřítek pro určení relevance jednotlivých judikátů může být dosti komplikované. Primárním parametrem by měla být jedinečnost a přínosnost daného rozhodnutí. Pokud jsme schopni označit dané rozhodnutí jako první řešící určitý výkladový problém, jeho relevance je pak samozřejmě mnohem vyšší.

Druhým parametrem určení významu publikovaného rozhodnutí může být osoba autora daného rozhodnutí. Již z nastavení našeho soudního systému je zřejmé, že soudní rozhodnutí přijatá vyššími soudy by měla obecně mít větší relevanci než rozhodnutí nižších soudů. Pokud vyšší soudy mohou rušit či měnit rozhodnutí těch nižších, je to přirozené.

Třetím měřítkem stanovení relevance může být také pramen či zdroj takové publikace. Oficiálně publikované judikáty by měly ztělesňovat větší legitimitu a právní autoritu než texty publikované v odborných časopisech, soukromých sbírkách či na internetu.

Postoj zastávající vyšší legitimitu či autoritu judikátů publikovaných v oficiálních sbírkách je dlouhodobě propagován zejména na úrovni nejvyšších soudních instancí, které tyto úřední sbírky vydávají.

Můžeme například uvést jeden z názorů na tuto problematiku od jednoho senátu Nejvyššího soudu, který konstatoval, že „[...] je nutno přihlídnout nejen k tehdejší právní úpravě, ale i k relevantní a institucionálně publikované judikatuře, [...] zda v případě vícero právních náhledů existovala institucionálně publikovaná judikatura nejvyšších soudů (Ústavního soudu, Nejvyššího soudu či Nejvyššího správního soudu). V případě, že takto publikovaná judikatura existovala a soud se ve sledovaném rozhodnutí od této judikatury odchýlil, pak je třeba ještě zvažovat, zda tento svůj krok náležitě odůvodnil.“⁵⁰

V praxi měřítko legitimacy „institucionální publikované judikatury“ nemusí být tak samozřejmé, pokud se zamyslíme nad tím, jakými procesy prochází judikáty v úředních sbírkách judikatury. K této otázce se vyjádřil okrajově ve své rozhodovací praxi i Ústavní soud, kdy přiznává, že „[...] publikace rozhodnutí ve Sbírce soudních rozhodnutí obecně představuje nástroj sjednocovací praxe a publikovaná rozhodnutí slouží jako interpretační

⁴⁷ *Franklin v. Trickey*, 9 Ariz. 282, 80 P 352.

⁴⁸ SUMMERS, R. S. Precedent in USA. In: MACCORMICK, N. – SUMMERS, R. S. (eds). *Interpreting Precedents*, s. 361.

⁴⁹ Viz např. KÜHN, Z. *Publikace judikatury*, s. 117–118.

⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. září 2012, sp. zn. 30 Cdo 2303/2011.

vodítko pro soudy rozhodující v obdobných věcech. Současně publikací ve Sběrce soudních rozhodnutí získává rozhodnutí znak vyšší autority a argumentační síly [...].“ Důvodem vyšší autority má být rozhodování o publikaci skrze kolektivní orgány vrcholných soudů. Zároveň je ale zdůrazňováno, že tato publikovaná rozhodnutí nelze aplikovat jako precedenty a neposkytují obecný výklad právního předpisu.⁵¹

Je zřejmé, že publikování konkrétního rozhodnutí v soukromé sbírce, na internetu nebo v odborném časopise se svojí vahou a legitimitou nemůže vyrovnat otisknutí v oficiální sbírce vrcholného soudu. Zároveň by se ale neměl takový fakt přeceňovat a měla by se v potaz brát případně i další aplikovatelná soudní rozhodnutí zveřejněná v jiných zdrojích.

Dalším metodou, jak označit relevanci publikovaných rozhodnutí, je umělé vytvoření indexační informace v rámci elektronicky zveřejněných rozhodnutí. Objem elektronicky zveřejňovaných rozhodnutí je v porovnání s papírovými formami enormní. V našich podmínkách určitý index „závažnosti“ přiřazuje k jednotlivým judikátům v databázi např. Ústavní soud⁵² nebo Nejvyšší soud.⁵³ I vrchní a krajské soudy (respektive jejich evidenční senáty) povinně v procesu vnitřní evidence judikatury užívají označování dle důležitosti jednotlivých rozhodnutí a přiřazují je do různých kategorií podle závažnosti.⁵⁴

Na rozdíl od vrcholných soudů jsou tak pro nižší soudy jednoznačně stanoveny v interním předpise výslovné parametry, podle kterých mají soudci a členové evidenčních senátů zařazovat jednotlivá rozhodnutí do různých kategorií podle významnosti.⁵⁵ Ale je třeba zdůraznit, že tento „žebříček popularity“ soudního rozhodnutí je subjektivním názorem konkrétních pověřených pracovníků či soudců a není objektivně přezkoumáván.

I v rámci právních informačních systémů soukromých nakladatelů se v poslední době vyskytují pokusy o jakési „filtrování“ publikovaných judikátů na základě jejich závažnosti.⁵⁶ I když jsou judikáty vyfiltrovány v elektronických systémech na základě zadaných konkrétních parametrů ve vyhledávací masce, stále může být výsledný objem natolik velký, že je třeba dalších pomocných parametrů. Otázkou ale je, na základě jakých objektivních kritérií jsou tyto indexační parametry významnosti judikátu konkrétně přiřazovány.

Měla by být předem nastavena objektivně měřítko pro přidělování parametru významnosti, kdy by se například vyplňovaly do formuláře dostupné informace o daném rozhodnutí a pak by byl automaticky vygenerován určitý výsledek. Případně by měla existovat i možnost dohledat, kdo konkrétně rozhodl, jakou váhu či relevanci má dané publikované rozhodnutí. Jinak může být taková pomůcka uživatelsky komfortní, ale bez potřebné legitimacy.

V případě produktů soukromých nakladatelství může být problematická situace, kdy judikáty zpracovávají různí zaměstnanci či externí osoby, které nemusí mít dostatečnou odbornost či zkušenost posuzovat komplexní praktické i teoretické souvislosti jednotlivých rozhodnutí a jejich zařazení do systému práva.

⁵¹ Viz usnesení Ústavního soudu ze dne 26. srpna 2016, sp. zn. II. ÚS 949/16.

⁵² Systém NALUS [online]. Dostupné z: <<https://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>> [cit. 2017-08-31].

⁵³ Databáze NS [online]. Dostupné z: <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/WebSpreadSearch> [cit. 2017-08-31].

⁵⁴ Databáze Judikatura [online]. Dostupné z: <http://www.nsoud.cz/Judikaturans_new/judikatura_vks.nsf/webSpreadSearch> [cit. 2017-08-31].

⁵⁵ Viz § 5–6 instrukce ministerstva spravedlnosti o evidenci judikatury z 20. června 2002, č. 20/2002-SM.

⁵⁶ Např. právní informační systém *ASPI* při vyhledávání judikatury nabízí funkci „Lexrank“, kdy ale není zřejmé, na základě jakých kritérií je přiřazována relevance jednotlivých položek. In: *Aspi* [online]. Dostupné z: <<http://www.noveaspi.cz/products/search>> [cit. 2017-08-31].

Ve světle těchto skutečností je možno navrhnout jako legitimní metodu určování relevance daného rozhodnutí například podle počtu jeho citací v textech odůvodnění jiných soudních rozhodnutí. Jednalo by se o souhlasné citace a mělo by se zohledňovat, zda nové rozhodnutí pouze mechanicky aplikuje starší rozhodnutí nebo ho případně i argumentačně rozvíjí, či souhlasí pouze v určité části.⁵⁷ Ještě vyšším stupněm stanovení relevance judikatury by mohla být informace o tom, zda je v daném rozhodnutí překonán dřívější názor atd.

7. Aktuálnost judikatury

Důležitým prvkem, který by se měl zohledňovat při odkazech na starší rozhodnutí, může být také hledisko aktuálnosti.

Můžeme se ptát, kolik soudců či jiných právníků citujících soudní rozhodnutí se vždy v praxi přesvědčí, zda výklad nebyl náhodou překonán jiným rozhodnutím? Nebo zda právní závěry obsažené v odůvodnění či právní větě se nevztahují náhodou k již neúčinnému znění vykládaného právního předpisu?

V současné nadprodukcí soudních rozhodnutí i nadprodukcí publikovaných soudních rozhodnutí je velmi nesnadné mít neustálý přehled o aktuálním stavu rozhodovací praxe. Je skoro nemožné orientovat se v nejen v prejudikatuře, ale i v nové aktuální judikatuře. A právě tady tkví největší výhoda elektronických právních systémů právních informací. Mají možnosti udržovat pro uživatele aktuální informace o nové judikatuře a případně vytvořit přehledně informaci o navazujících soudních rozhodnutích.

Prvek aktuálnosti judikatury je důležitým fenoménem, který je bohužel v praxi minimálně řešen a odborně rozebrán. Okrajově se mu věnuje např. rozhodovací praxe Nejvyššího správního soudu, kdy byl vyjádřen názor, že „při aplikaci zákona v podobě, v jaké byl dotvořen judikaturou Nejvyššího správního soudu, nutno vzít zřetel též na to, zda je judikát stále použitelný (zejména s ohledem na následné změny interpretovaného právního předpisu), stejně jako na celý kontext judikátu, který do značné míry určuje též obsah soudem dotvořené právní normy.“⁵⁸

Právě vzhledem k určité časové omezenosti použitelnosti judikátu závislé na změně právní úpravy je potřebné vždy zasazovat argumentaci judikaturou do jasně vymezené časové osy a řádně specifikovat úplnou citaci daného rozhodnutí.

Právní závěry vázané na již neúčinnou právní úpravu, mohou ale na druhou stranu stále mít vypovídající hodnotu. Z hlediska komparativního je možno použít některé obecnější právní závěry a myšlenky ze staršího rozhodnutí vykládající již neplatnou právní normu. Při potencionálním označování parametru překonané či zrušené judikatury by mělo být například zohledňováno, z jakých důvodů bylo dané rozhodnutí zrušeno, zda to nebyly jen čistě formální důvody atd.

Z výše uvedených závěrů je zřejmé, že nejen práce s publikovanou judikaturou, ale i samotné zpracování soudních rozhodnutí pro účely publikace je dosti specifickou a složitou disciplínou.

⁵⁷ Funkci uvádějící u konkrétního rozhodnutí, jaké jiné předchozí rozhodnutí cituje (aplikuje a rozvíjí nebo s ním souhlasí a následuje), nabízí např. právní informační systém *Beckonline* [online]. Dostupné z: <<https://www.beck-online.cz/>> [cit. 201-08-31]. V rámci indexovaných informací uvádí u judikátů i novější rozhodnutí, která daný judikát citovala a případně, zda to byly citace souhlasné. Takové odborné zpracování obsahu judikátů je v našem prostředí vcelku jedinečné, vyžaduje značné odborné parametry a přibližuje se praxi např. právních informačních systémů v USA.

⁵⁸ Rozsudek NSS ze dne 7. května 2008, č. j. 1 As 17/2008 – 67, publ. pod č. 1627/2008 Sb. NSS, část IV.

Závěr

Pokud shrneme poznatky o systému publikace soudních rozhodnutí v naší právní kultuře, můžeme primárně konstatovat absenci jednotné a standardní formy publikace. Obdobný problém shledávám i v nesystematickém používání základní terminologie týkající se pojmu soudních rozhodnutí na straně jedné a judikatury na straně druhé.

Zveřejňování či publikace judikatury probíhá skrze oficiální či neoficiální zdroje, a to ve formě papírové nebo elektronické. Řádný a transparentní proces tvorby a publikace soudních rozhodnutí by zásadně přispěl k funkci judikatury užívané v rámci praktické aplikace práva. Bylo by záhodno stanovit určitou dobu legislativních pravidel pro proces uveřejňování a publikace soudních rozhodnutí, která by zásadně prospěla transparentnosti výběru publikovaných judikátů.

Je nutno odlišit proces pouhého zveřejňování textů rozhodnutí oproti speciálnímu procesu editace výběrových textů v rámci systému publikace.

Jestliže stále probíhá i v dnešní době výběrová publikace a stále převládá tendence aplikovat při argumentaci tato speciálně upravená rozhodnutí, je pak nutno zdůrazňovat specifika jednotlivých procesů takového výběru. Role oficiálních sbírek judikatury je stále v dnešní době nastavena na zákonné úrovni, kdy vrcholné soudy mají povinnost vydávat tyto výběry. Pro praktického uživatele jsou sbírky stále zdrojem informací vyšší autority a legitimacy ve srovnání s ostatními dostupnými zdroji textů soudních rozhodnutí.

Při jednotlivé argumentaci publikovanou judikaturou je třeba zásadně rozlišovat mezi právními závěry uměle vytvořenými pro účel publikace a samotným původním textem rozhodnutí. Fenomén uměle vytvářených abstraktů z rozhodnutí (tzv. právních vět) je velmi praktickou pomůckou, ale je třeba opakovaně zdůrazňovat značnou subjektivitu při jejich tvorbě, obdobně jako při tvorbě oficiálních sbírek v rámci tzv. připomínkových řízení.

Automatické paušální uveřejňování textů soudních rozhodnutí formou dostupnou široké veřejnosti (tedy elektronickou) by mělo být nezbytnou praxí dnešní doby. Přispělo by ke zvýšení důvěry v rozhodovací činnost justice a právní stát obecně. Jestliže na úrovni vrcholných soudů bylo již tohoto stavu před delší dobou dosaženo, mělo by být dalším logickým krokem přistoupení k zpřístupňování i rozhodnutí nižších soudů.

Creation and Publication of Case Law

Lukáš Králík

Abstract: The function of case law inevitably correlates with its practical application. It is vital to define the concept of applicable case law. The thorough process of case law application inherently involves from a more complex perspective the process of publication of case law. The subsequent legal issues, such as availability or accessibility of the texts of case law as well as the system of the editing of court decisions, shall be transparently raised and described. A transparent process in publishing court decisions would make a major contribution to the function of the case law used within the process of application of the practical law. It is necessary in practice to distinguish, in the process of legal argumentation, the original texts of judicial decisions and the edited texts or abstracts. Similarly, we need to distinguish the process of merely disclosing the texts of the decisions and the special process of selective editing within the publication system. A tendency to apply specially modified decisions and abstracts of judicial opinions in current legal argumentation looms robust. The phenomenon of abstracts, artificially created from court decisions, can be perceived as a quite practical. On the other hand, it is crucial to emphasize the considerable level of subjectivity in the mode of their creation. Automatic blanket disclosure of the texts of court decisions via public (electronic) access should be an elementary practice administered by public authorities. It would strengthen the confidence in the decision-making process of justice and the rule of law in general.

Key words: case law, case law publication, court opinion, interpretation of law, application of law